

DEMOKRATIČNO SOODLOČANJE

AKTIVNOST JE PRIMERNA ZA:

- Srednješolce

NAMEN AKTIVNOSTI:

Udeleženci in udeleženke razmišljajo o pomenu demokratičnega soodločanja, pa tudi ekonomske demokracije, kaj je zanj potrebno in do kam morata seči, da imata resničen pomen. Mladi spoznajo koncepte pravice do protesta, pisanja apelov in pritožb, referendumov, participativnega proračuna in razmislijo o pomenu, da bi tega poznali že v šolah.

Primere, ki so vključeni v delavnico, se lahko razširi in nadgradi v dodatne in nadaljne aktivnosti, s katerimi se mladi o primerih natančneje seznanijo in jih raziščejo.

Približno trajanje:

90 min; lahko tudi tri ločene delavnice po 30 minut

POTREBNO GRADIVO:

- fotokopije ali prosojnice besedil
- listi A4
- listi z vprašanji za skupine

Potek aktivnosti:

Uvod/delo v skupinah/asociacije – 10 minut

Skupna primerjava – 10 minut

Delo v skupinah/analiza primerov in iskanje rešitev – 30 minut

Skupna predstavitev in primeri dobrih praks – 30 minut

Zaključek – 10 minut

Uvod – 10 minut

Mladim povemo, da bi želeli, da začnejo z delom v skupinah. Vprašamo jih, če se s tem strinjajo in ali želijo, da se v skupine razdelijo sami ali jih razdelite vi. V skupinah naj bodo po štiri ali trije dijaki in dijakinje (za razdelitev v skupine lahko uporabimo razdeljevalno aktivnost z imeni konceptov, kot so protest, pravica, dolžnost, krivica – v vsaki skupini je po en koncept ali pa so v skupini vsi, ki so bili pravica; vsi, ki so bili protest ...).

Skupinam razdelimo liste in jih prosimo, naj nanje napišejo šest besed, na katere pomislijo ali se jih spomnijo, ko nekdo reče **soodločanje**. Za to imajo 6 minut časa, o asociacijah, ki jih izberejo in napišejo, naj se pogovorijo med seboj, nato bodo zbrane asociacije predstavili.

Skupna primerjava – 10 minut

Liste z asociacijami naj skupine razporedijo po tleh ali naj jih nalepijo na steno. Posedimo se v krog ali polkrog tako, da vsi vidimo steno z listi. Skupine prosimo, da predstavijo svoje asociacije. Asociacije, ki se ponavljajo, lahko podčrtamo ali napišemo na ločen papir.

Mlade vprašamo, ali menijo, da se soodločanje dovolj uporablja. O čem lahko, o čem ne morejo soodločati? Kaj mislijo, da so razlogi za situacijo, kot jo doživljajo?

Ali menijo, da se je soodločanja potrebno naučiti – ali zahteva posebne spretnosti?

Vprašamo jih, ali je odgovornost drugačna, če pri neki odločitvi sodelujejo ali če jim je nekaj zapovedano?

Zakaj je dobro razmišljati s svojo glavo in imeti glas pri sprejemanju odločitev?

Delo v skupinah – 30 minut

Mlade razdelimo v skupine – lahko v tri skupine, v šest ali devet skupin, odvisno od velikosti razreda in dinamike med mladimi. Vse skupine lahko analizirajo en primer ali različne (lahko po dve ali tri skupine obravnavajo isti primer, če je skupin šest oziroma devet) – odvisno od tega si mladi ogledajo filmski material skupaj ali znotraj skupin. Pri prvi skupini je dobro, da vprašanja razdelimo v dveh delih – vsak sklop po ogledu filma.

Skupina_e DREVO, VODA, ZRAK

Mladim razdelimo liste z vprašanji, ki naj jih preberejo, nato naj si ogledajo filmski material in odgovorijo na vprašanja:

- Kdo govori?
- Vas kaj zmoti?
- Ste dobili vse informacije, ki vas zanimajo?

<https://youtu.be/yjzqPVik4Jg> (približno 5 minut)

Po ogledu in ko so odgovorili na vprašanja, naj si mladi z istimi vprašanji v mislih, ogledajo še drugi filmček:

https://youtu.be/3JOe_eoZysQ (slabih 14 minut)

Dodajte jim še list z dodatnimi vprašanji:

- Kako se je vaše razumevanje situacije spremenilo?
- Leta 2001 so prebivalci Anhovega na referendumu zavrnil, da bi tovarna Salonit Anhovo še naprej delovala v njihovem okolju – odločitev ni bila spoštovana in uresničena. Kako mislite, da še lahko ukrepajo, delujejo?

Skupina_e REKA, SAVA, DIVJINA

Mladim razdelimo liste z vprašanji, ki naj jih preberejo, nato naj si ogledajo filmski material in odgovorijo na vprašanja:

- Kdo govori?
- Vas kaj zmoti?
- Ste dobili vse informacije, ki vas zanimajo?
- Če je novela sprejeta, kako lahko ljudje še soodločajo ali vplivajo na odločitve poslank in poslancev?
- Se vam zdi, da so boji za okolje in demokracijo ter človekove pravice povezani? Podajte štiri argumente za vaše stališče.

<https://balkanriverdefence.org/news/portfolio-item/brd-in-2020/> (dobre 3 minute in pol)

Skupina_e GLAS, DAVKI, DENAR

Mladim razdelimo liste z vprašanji, ki naj jih preberejo, nato naj si ogledajo filmski material in odgovorijo na vprašanja:

- Kdo govori?
- Vas kaj zmoti?
- Ste dobili vse informacije, ki vas zanimajo?
- Od kje dobi država ali občina denar za skrb za okolje, ljudi, za izvrševanje politik in ukrepov?
- Ali imamo besedo glede porabe denarja v družini? Zakaj je to pomembno?
- Ali imamo oziroma bi lahko imeli prebivalci in prebivalke besedo pri tem, kako se porabi denar v šoli? Ali misliš, da kaj takega kje obstaja?
- Za kaj menite, da bi bilo potrebno porabiti denar na vaši šoli – izberite tri projekte, investicije, ki se vam zdijo, da bi izboljšale pogoje za dijake in dijakinje.
- Kaj so lahko pasti ali slabe strani takega soodločnja? Kaj so tri slabosti in kaj tri koristi?

<https://youtu.be/7o9GylegDXc>; <https://danesjenovdan.si/participativni-proracun/> (slaba minuta in pol)

Skupna predstavitev in primeri dobrih praks – 30 minut

Skupine prosimo, da predstavijo, kaj so si ogledale in o čem so se pogovarjali. Mlade spodbudimo, da sami zastavijo vprašanja o slišanjem. Pozornost namenimo tudi temu, ali so imeli kakšna vprašanja, na katera si niso znali odgovoriti, o čem so se v skupinah največ pogovarjali, jih je kaj zmotilo? Če je več skupin analiziralo isti primer, jih vzpodbudimo, da se dopolnjujejo.

- Mladim lahko povemo, da so poslanci sprejeli novelo glede posegov v naravo in obvodna območja, a je bila ta zavržena na referendumu, ki ga je organizirala civilna družba in pri katerem so izjemno pomembno vlogo odigrali tudi mladi.
- Mladim lahko povemo, da je bil letos oktobra v Anhovem na obisku posebni poročevalec Združenih narodov za okolje in človekove pravice in da bo primer Anhovega letos tudi del Maratona pisanja apelov v okviru Amnesty International. Leta 2020 so na primer Anhovega z javnim pismom opozorili tudi zdravniki. Omenimo, da en sam podpis morda ne spremeni sveta, a skupna prizadevanja različnih ljudi, ki ne obupajo, pogostokrat privedejo do pomembnih rezultatov.
- Mladim lahko povemo, da se participativni proračun uresničuje v mnogih občinah po Sloveniji in letos prvič tudi na tretji gimnaziji v Mariboru (več: <http://dopd.si/pp-osnovna-definicija/>), da njegovi začetki segajo v Brazilijo v mesto Porte Alegre v devetdeseta leta prejšnjega stoletja, da jih poznajo v Ameriki, denimo v Chicagu, po Evropi, med drugim v Španiji in Franciji. Omenimo jim lahko tudi, da slovenska ustava pozna splošno prepoved referendumov o zakonih, ki se tičejo proračuna in davčnih politik – mlade vprašamo, zakaj menijo, da je tako. Ali mislijo, da se v sodobnih, tudi demokratičnih družbah, ljudi podcenjuje?

Zaključek – 10 minut

Mlade vprašamo, ali mislijo, da obstaja katera človekova pravica, ki ni odvisna od uresničevanja pravice do soodločanja in sodelovanja? Spomnimo jih na prvo zahtevo kmetov v Angliji, ki je vodila k večji demokratičnosti – no taxation without representation (ne bomo plačevali davkov, če naši glasovi ne bodo zastopani) in da brez možnosti sodelovati v postopkih ni mogoče doseči demokratične družbe in spoštovanja človekovih pravic enakopravno za vse.

Za zaključno oceno delavnice mlade prosimo, da odgovorijo na dve vprašanji:

1. Ali si imel_a občutek, da si med delavnico lahko sodeloval_a in soodločal_a, in kako bi se to lahko še okrepilo oziroma izboljšalo?
2. Katere tri stvari si boš/si si najbolj zapomnil_a?